

Ontwikkelvisie Slekkerhout e.o.

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Echt Susteren
Nieuwe markt 55
6101 CV Echt

Opdrachtnemer

Stichting IKL
Schoolstraat 9
6118 AT NIEUWSTADT

Contactgegevens IKL

Website www.ikl-limburg.nl
E-mail ikl@ikl-limburg.nl
Telefoon 06-50903834

Dossiergegevens

Onze referentie
Status rapport   praatstuk

Adviseurs

B.Houben

Bedrijfsgegevens

Kvk 41076923
BTW-nummer: NL00 622 6334 B01

Inhoud

1.	Inleiding	4
2.	Huidige situatie	5
3.	Inventarisatie ideeën	7
4.	Visie	9
5.	Referenties	11
	Bijlage	16

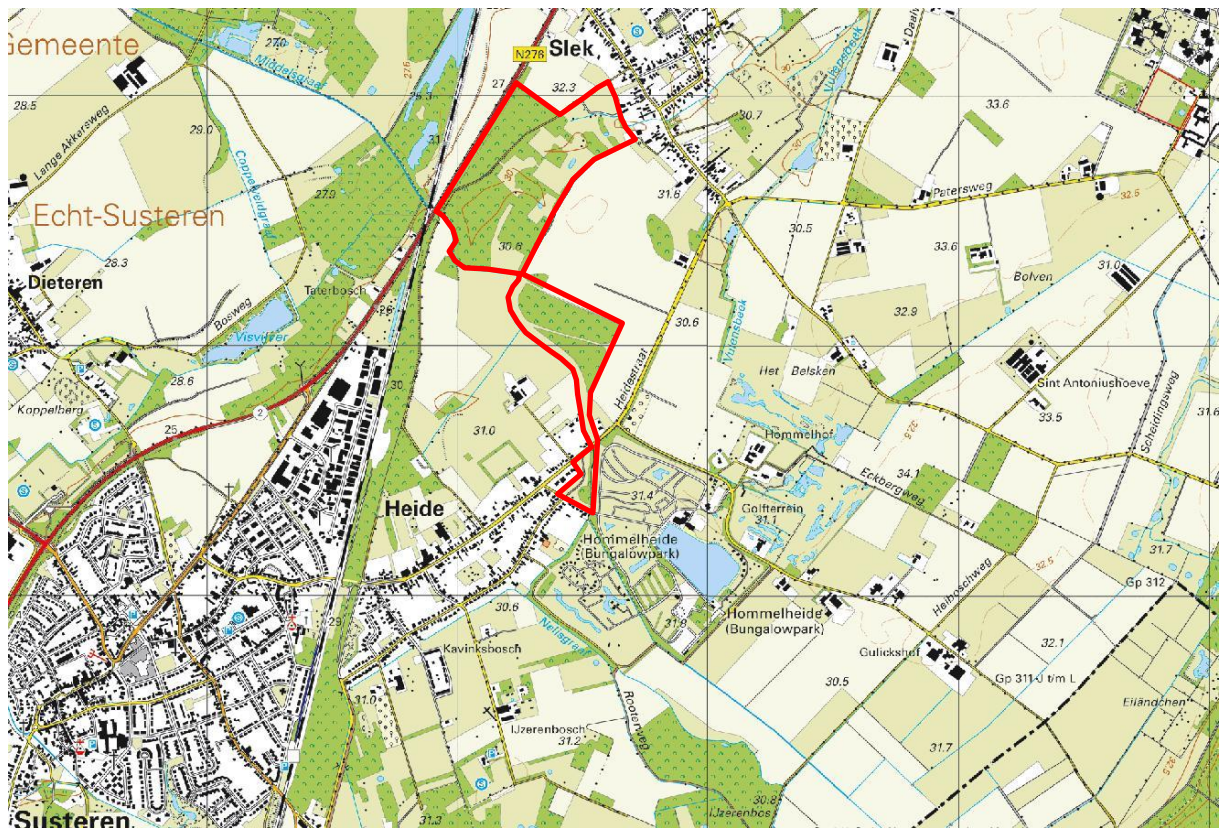
1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Tijdens een workshop in de gemeente Echt-Susteren is het idee aangedragen om diverse projecten te realiseren rondom het Slekkerhout. Het betreft een initiatief om in het groenterrein achter de Heidestraat in Susteren en in het redelijk recent aangeplante bosgebied voedsel te produceren. Daarnaast is de gedachte om het zelfde gebied ook ecologisch op te waarderen. In de directe nabijheid ligt een kruidenkwekerij die het idee heeft om de locatie om te vormen tot een “proeverij”. Daarnaast bestaat de wens om het geheel ecologisch op te waarderen. Er zijn dus diverse initiatieven en dus ook personen betrokken die veel goede ideeën hebben. IKL heeft de taak op zich genomen om lijn te brengen in de diverse initiatieven.

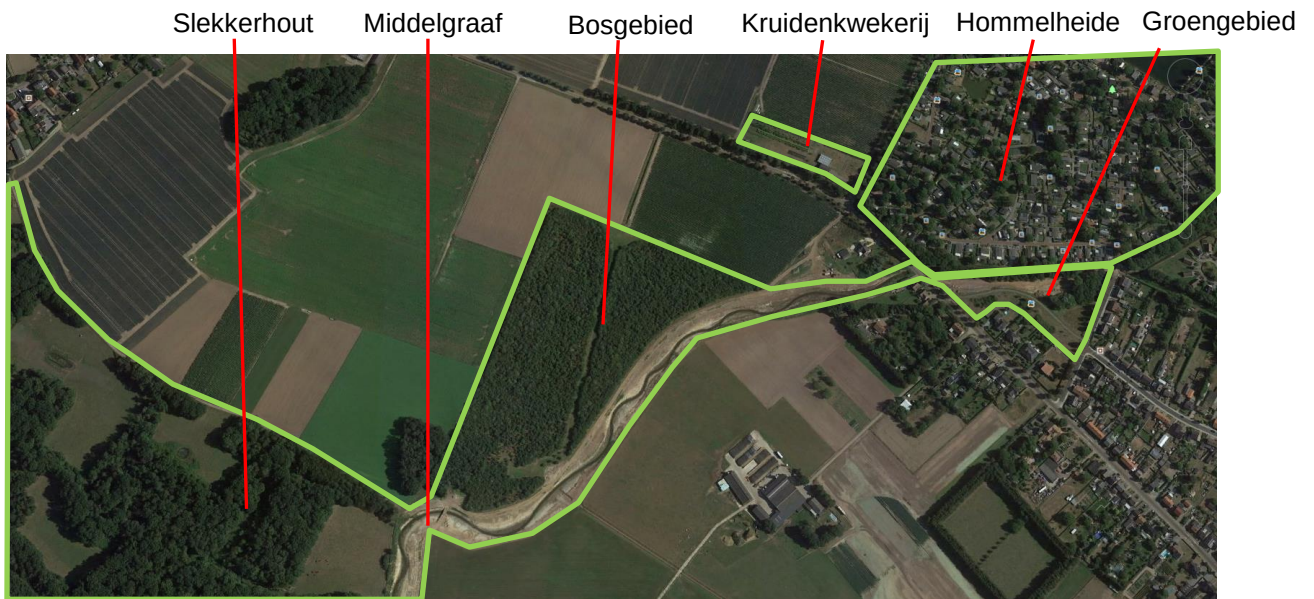
1.2 Ligging

Het plangebied ligt tussen de dorpskernen van Susteren (Heide) en Sleik ingeklemd. Het gebied is te categoriseren in een vijftal deelgebieden. De deelgebieden variëren in natuurlijkheid en vormen een gefaseerde overgang van cultuur naar natuur. Recreatief gezien vormen deze gebieden een verbinding tussen de twee dorpskernen.

2. Huidige situatie

Slekkerhout

Het Slekkerhout bestaat uit een afwisselend gebied van loofbos en kleinschalige extensieve weilanden. Ecologisch gezien een zeer interessant gebied door de aanwezige gradiënten.

Nieuw bosgebied

In 2007 is op deze locatie ter gelegenheid van de boomfeestdag een 8ha groot bos aangeplant. Door het bos loopt een wandelpad. De beplanting is divers en er staan een aantal eetbare soorten in: walnoot, hazelnoten en wilde appel.

Middelsgraaf

De Middelsgraaf is een gegraven beek. In 2016 heeft deze een meer natuurlijk karakter gekregen om de waterretentie en ecologische waarde te vergroten. Door de herontwikkeling van de Middelsgraaf functioneert deze momenteel ook als recreatieve verbinding tussen Susteren en het Slekkerhout. De Middelsgraaf vormt een ecologische verbinding met het Maasdal. De A2 vormt daarin een grote ecologische barrière. De A2 wordt in de nabije toekomst verbreed. In deze plannen is het opheffen van deze barrière opgenomen.

Groengebied Heide

Het groengebiedje achter de Heidestraat is een aantal jaren geleden ingericht met een groot aantal klein en grootfruit bomen en struiken. In het gebied zijn appels, peren, pruimen en kersenvruchten aanwezig. Daarnaast o.a. bramen, frambozen, hazelaar, mispel en Japanse wijnbes.

Kruidenkwekerij

Op steenworp afstand van het groen is een kleinschalige kruidenkwekerij aanwezig.

Hommelheide

Europarc resort Limburg ofwel recreatiepark Hommelheide ligt vlak ten zuid- oosten van het groengebied. Ter plaatse staan een groot aantal vakantiehuisjes en chalets. Er zijn zwembaden, speeltoestellen en groot aantal andere recreatieve voorzieningen aanwezig. Ieder jaar verblijven duizenden mensen in het recreatiepark. Al deze mensen recreëren ook buiten het park om. Het gehele plangebied hoort dan ook bij het uitlooph gebied van de bezoekers. Hommelheide heeft afgelopen jaar een uitbreiding gedaan waar ook een groen compensatie mee gemoeid is.

3. Inventarisatie ideeën

2.1 ophalen ideeën en wensen

In een gesprek met de diverse initiatiefnemers zijn de ideeën geventileerd en is verzocht om per initiatiefnemer hun wensen en ideeën op papier te zetten. Eind december 2016 zijn deze aan IKL aangeleverd. De opgehaalde ideeën zijn in de bijlage opgenomen. Per deelgebied zijn de ideeën kort beschreven:

Slekkerhout: Het Slekkerhout kan op diverse plekken verbeterd worden. Het beheer van het terrein in handen van Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Wat opvalt zijn de relatief harde overgangen tussen weiland en bos. Het afzetten van diverse bosrand of het kappen van groepen in het bosgebied zal tot ecologische verbetering leiden. In overleg met de terreinbeherende organisatie moet bekeken worden wat de mogelijkheden zijn. Aangezien het aanvullende beheermaatregelen betreft zijn deze door financiële omstandigheden vaak beperkt. Door de inzet van burgers kan IKL wellicht een rol spelen om eea toch mogelijk te maken. De basisschool uit Slek werkt jaarlijks in het bosgebied.

Nieuw bosgebied

De wens is om het bos om te vormen tot een voedselbos. In het bos staan reeds een aantal eetbare soorten. Sommige zijn moeilijk bereikbaar en/of staan onder flinke concurrentie van de boom eraan. Gedachte is om deze bomen vrij te zetten zodat ze enerzijds beter bereikbaar zijn en anderzijds minder last hebben van concurrentie. Naast de aanwezige soorten is de wens om nieuwe eetbare soorten te introduceren. Het betreffen hierbij ook soorten die oorspronkelijk niet uit Nederland komen bijv. pawpaw en olijfwilg. Dit zijn echter wel soorten die zich niet vermenigvuldigen. Gedachte is om bij de aanwezige soorten bordjes te plaatsen. In het gebied zou naast ruimte voor struiken en bomen ook ruimte moeten zijn voor kruiden. Bescherming tegen mens en dier is dan wel noodzakelijk. Om bezoekers van het gebied de kans te geven om iets uit de natuur te laten nuttigen is de wens om een schuilhut te plaatsen op het terrein. Mogelijkheid is om deze te verwarmen met compost uit het gebied. Binnen het terrein zou het goed zijn om iets voor wilde bijen te doen. Het bos zou een geschikte plek kunnen zijn voor de realisatie van een ooievaarsnest.

De ecologische waarde van het terrein kan verhoogd worden door de aanleg van een poel. Hiermee kan het gebied een schakel vormen tussen de Doort en het IJzeren bos voor de boomkikker. Snoeihout afkomstig uit het terrein kan verwerkt worden in rillen.

Middelsgraaf

Stroken met bijenvriendelijk kruidenmengsel inzaaien. Tevens maaiafspraken maken met het Waterschap Limburg.

Groengebied Heidestraat

Het verder ontwikkelen van de pluktuin en de directe omgeving tot een eetbare oase die ecologisch in balans is en een enorme diversiteit herbergt. Principes van permacultuur vormen een leidraad maar zijn niet allesbepalend. De beginnende interesse van omwonenden uitbouwen en het bevorderen van een gevoel van eigenaarschap binnen de wijk. De pluktuin kan een project van en voor de mensen worden. Door het betrekken van omwonende dient de ontwikkeling van het gebied bepaald te worden. Wens is de aanwezige pluktuin uit te breiden met een kruidenlaag. Gedachte is de realisatie van een kruidenspiraal. Daarnaast de realisatie van een aardbeientoren en bijenhotel door een basisschool. Naast eetbare planten is ook een pluktuin met bloemen mogelijk. Een eerste stap is reeds gemaakt tijdens de landelijke natuurwerkdag waarbij 21 vrijwilligers actief aan de slag zijn gegaan. Er zijn reeds twee vervolgacties gepland.

Kruidenkwekerij

De kruidenkwekerij is een commercieel bedrijf dat een businessplan ontwikkeld heeft waarin de wensen beschreven zijn. Gedachte is om de locatie te gebruiken om groente, kruiden en fruit te kweken. Van de producten worden bijzondere gerechten gemaakt die ter plaatse genuttigd kunnen worden. De nevenfunctie van de kwekerij is een theetuin en dient het een ontmoetingsplek te worden

waar diverse workshops en lezingen op het gebied van voeding, natuur, tuinieren, gezondheid en ontspanning gegeven kunnen worden. De locatie kan een maatschappelijke rol krijgen voor eenzame of gestreste mensen. Gezondheid, bewust, maatschappelijk en ecologisch zijn kenmerken die passen bij het bedrijf.

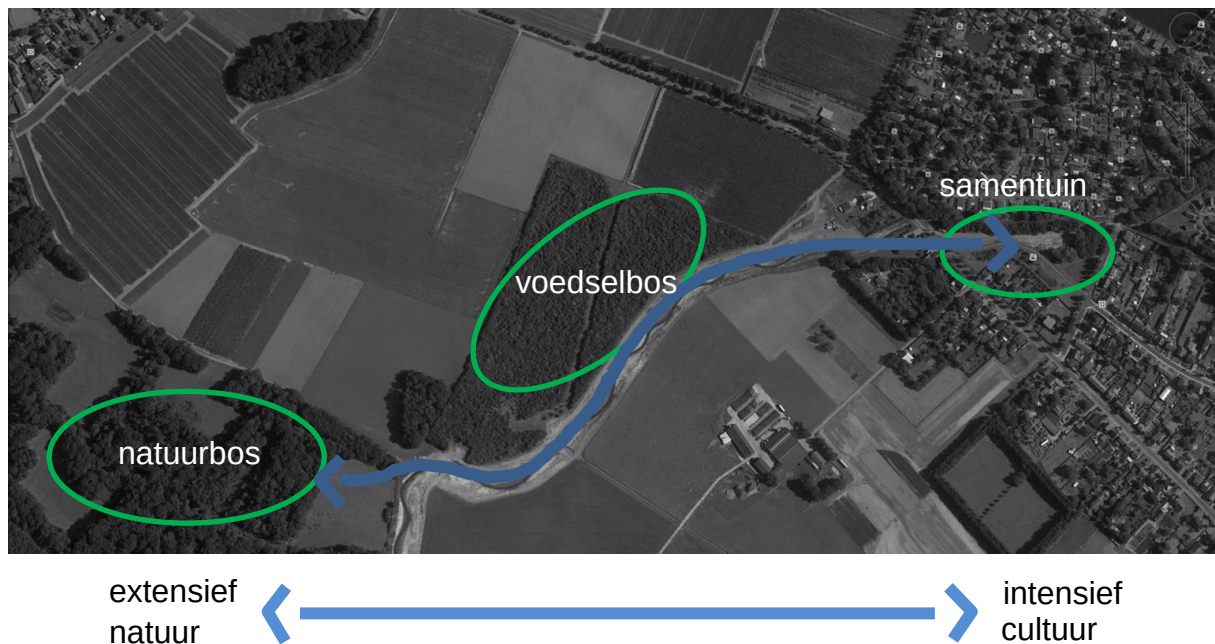
Hommelheide

Hommelheide is momenteel bezig met een uitbreiding van het aantal vakantiewoningen. Aan deze ontwikkeling is een natuurcompensatie gekoppeld.

4. Visie

De realisatie van een culinaire, ecologische en maatschappelijke verbinding tussen Slek en Heide.

Het gebied heeft de potentie om uit te groeien tot een smakelijke ontmoetingsplek / route. De ligging en de reeds natuurlijke zonering stuurt richting het gebruik als natuurbos, voedselbos of buurtmoestuin.

Het groengebied aan de Heidestraat kan omgevormd worden tot een collectieve buurttuin, een zogenaamde Samentuin.

Met omwonenden en geïnteresseerden kan een plan worden opgesteld over hoe het gebied er uit moet gaan zien. De focus ligt op eetbaar groen: van moestuinbedden tot voedselbosplanten. Een en ander is afhankelijk van de animo en wensen uit de wijk. Het moet mogelijk zijn een kasje of een eenvoudige overkapping te plaatsen. Uitgangspunt is biologisch en de openbare functie blijft behouden. In het terrein mogen geen bestrijdingsmiddelen gebruikt worden. Afhankelijk van de initiatiefnemers kunnen uitgangspunten van permacultuur en natuurlijk tuinieren een rol spelen. Binnen het gebied is geen ruimte voor honingbijen.

Het centraal gelegen bosgebied wordt omgevormd tot een semi voedselbos. Een relatief klein deel van het bos wordt aangevuld om als voedselbos te kunnen functioneren. Reeds aanwezige eetbare soorten worden vrijgezet. Nieuwe fruitbomen en andere eetbare soorten mogen worden aangebracht. Echter alleen soorten die niet invasief zijn en een natuurlijk uiterlijk hebben. Soorten als eetbare bamboe zijn bijv. niet toegestaan. Deze kunnen hun plek krijgen in de Buurttuin. Naast aandacht voor voedselproductie zal er aandacht aan de wilde bijen en hommels worden gegeven door het plaatselijk inzaaien van bloemrijke kruiden. In het bosgebied is op een zonnige plek een poel aangelegd om als steppingstone dienst te doen tussen de Doort en het Ijzerenbosch. Het op termijn plaatsen van een schuilhut is niet onbespreekbaar. In de tussentijd is het mogelijk om een dmv een tarp een tijdelijke schuilgelegenheid te maken.

Het Slekkerhout is gericht op de ontwikkeling van ecologische waarde en recreatief medegebruik. De functie blijft dan ook zoals deze is. Samen met de terreinbeherende organisaties worden de aanvullende wensen geïnventariseerd en bekeken of buurtbewoners en onderwijs hun steentje kunnen bijdragen.

De Middelsgraaf vormt de ecologische en recreatieve verbinding tussen de deelgebieden. Een aantal plekken kunnen wellicht worden ingezaaid met een bijenmengsel. De Middelsgraaf straalt een

natuurlijk karakter uit. Bij de entree aan de Heidestraat is mogelijk ruimte voor het plaatsen van een ooievaarsnest.

De Kruidenkwekerij kan een ontmoetingsplaats en proeflokaal worden. De invulling daarvan ligt bij de ondernemer zelf. De ondernemer kan inspelen op de lokale ontwikkeling. De ontwikkelingen sluiten aan bij de nevenfunctie "Theehuis" die het bedrijf heeft. Recreatiepark Hommelheide vormt een potentieel afzetgebied voor producten die voortkomen uit het voedselbos. In de ontwikkeling van het totale gebied moeten de kansen verkend worden met Hommelheide wellicht is een samenwerking mogelijk.

5. Referenties

Er groeit iets moois in het hartje van Maastricht: Tapijntuin.

Activiteiten & nieuws

Bekijk en geef je op!

2017

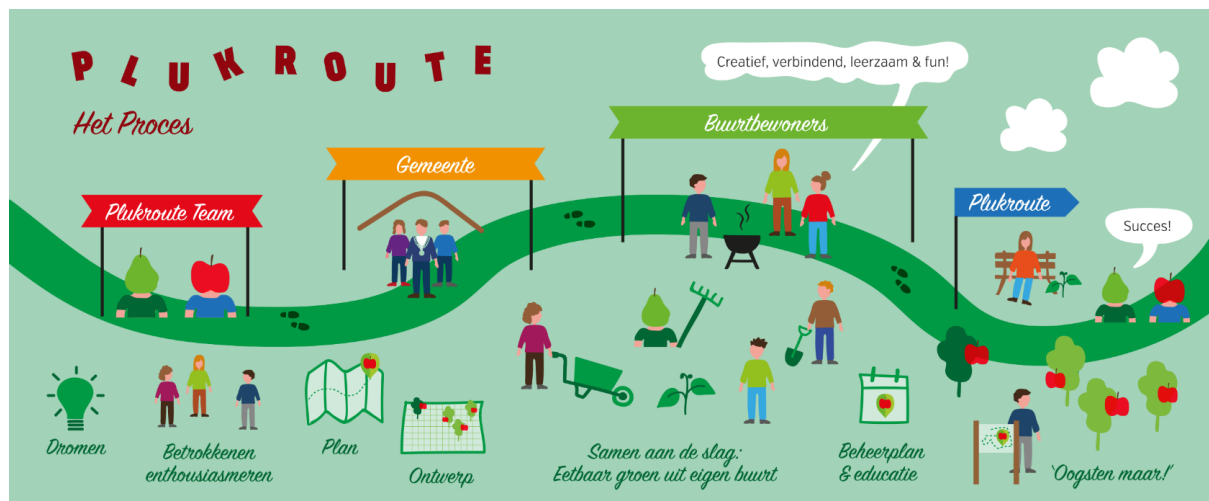
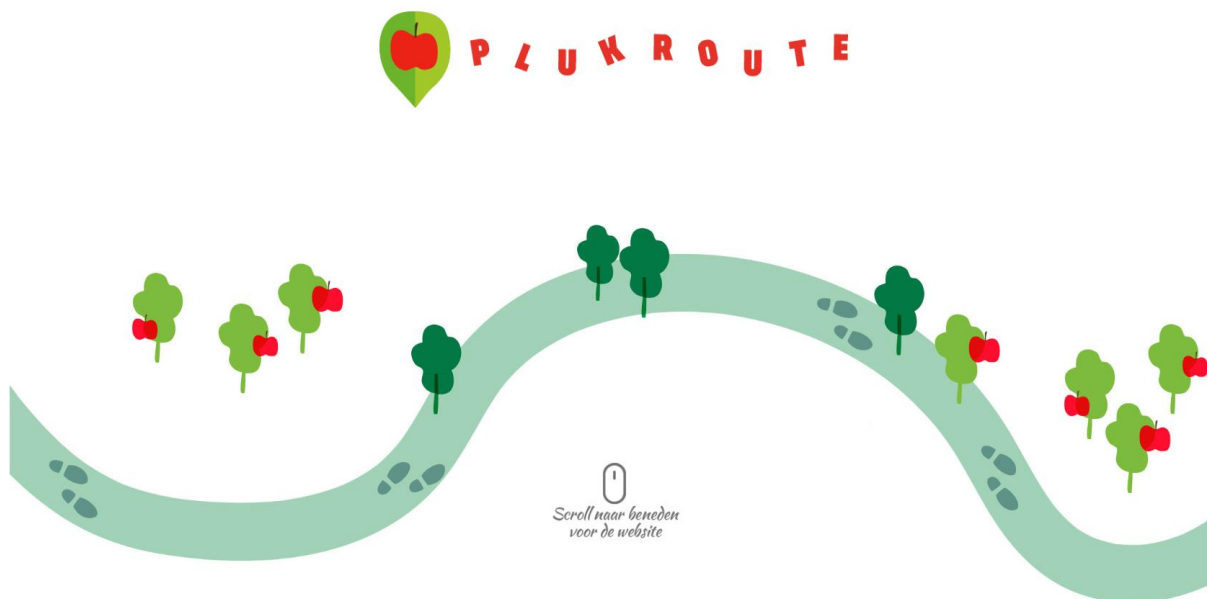
februari

www.tapijntuin.nl

Een initiatief in Maastricht dat een moestuin gerealiseerd heeft op de Tapijnkazerne. Op het terrein van de voormalige Tapijnkazerne werken vrijwilligers met hart en ziel aan de ontwikkeling van een biologische stadstuin. De Tapijntuin is een vrij toegankelijke plek waar bezoekers verrast worden door wat de natuur Maastricht te bieden heeft aan gezonde producten. Hiernaast is de tuin de natuurlijke educatieve schakel van het Tapijnterrein.

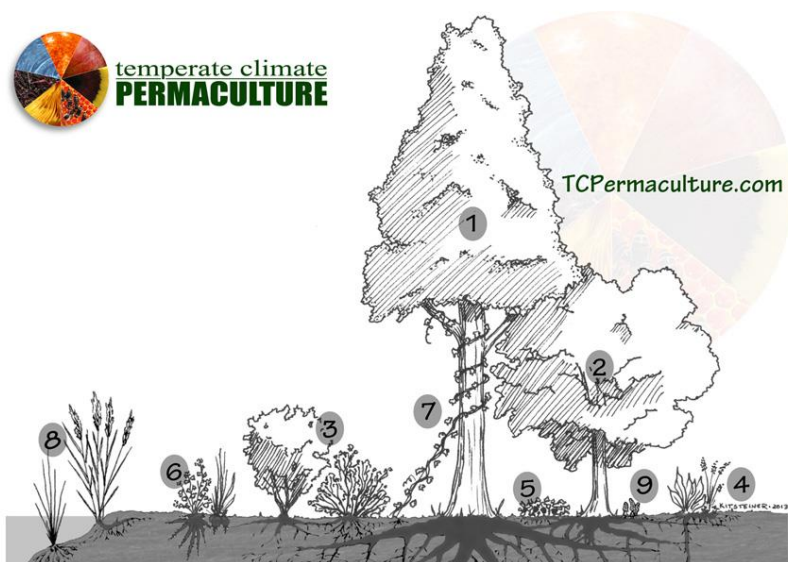
De tuin wordt gebruikt voor het geven van excursies en workshops. Binnen een van de naastgelegen gebouwen is een proeflokaal ingericht waar kookworkshops worden gegeven.

www.plukroute.nl

Onze bebouwde kom is een ideale omgeving om fruit, noten en kruiden te verbouwen. De temperatuur ligt een paar graden hoger, de wind wordt gebroken en de oogst is direct op de plek waar de behoefte ligt. Door openbaar groen eetbaar te maken, buurtbewoners erbij te betrekken en een speels, functioneel en vakkundig ontwerp te maken zorgen we voor een waardevolle verandering in de wijk. De openbare ruimte wordt functioneler, aanleg en onderhoud gebeurt door buurtbewoners die daarin professioneel begeleid worden en de oogst die ontstaat is niet alleen het fruit, maar ook de verbindingen die ontstaan in de wijk en de educatie die de Plukroute als gevolg heeft.

Nine Layers of the Edible Forest Garden

1. Canopy/Tall Tree Layer
2. Sub-Canopy/Large Shrub Layer
3. Shrub Layer
4. Herbaceous Layer
5. Groundcover/Creep Layer

6. Underground Layer
7. Vertical/Climber Layer
8. Aquatic/Wetland Layer
9. Mycelial/Fungal Layer

Voedselbos Ketelbroek

In 2009 kochten Wouter van Eck en Pieter Jansen 2 1/2 ha landbouwgrond (maïs) bij Groesbeek en dat jaar werd de grond omgeploegd en er werd gras en klaver ingezaaid. Daarna werden links en rechts (tot in Amerika en Korea) boompjes en struiken besteld en begon de aanplant. Nu is het een bos waarin alle planten hun plek hebben in de voedselproductie. Produceren ze geen voedsel dan dragen ze bij aan de productie van geriefhout of brandhout. Uitgangspunt is dat er gewerkt met de ecologische principes van een bos en gaat uit van de natuurlijke kringloop. De natuurwaarden in het voedselbos zijn hoog en vergelijkbaar met een normaal bos. Onderhoud is zeer extensief. Jaarlijks worden er vele kilo's voedsel geproduceerd. Uit onderzoek blijkt dat er per ha meer kilojoule geproduceerd wordt dan in de regulier landbouw.

5. Hoe verder?

Na akkoord door gemeente Echt- Susteren en lokale initiatiefnemers kan tot concrete planvorming worden overgegaan. Van groot belang is de buurt daar direct bij te betrekken. Met name het groengebied aan de Heidestraat dient met en voor de buurt ontwikkeld te worden. De werkzaamheden in het nieuwe bosgebied kunnen sneller uitgevoerd worden dan de werkzaamheden in het groengebied.

Bijlage: opgehaalde ideeën.